

Περί τῶν ἐπιτιμιῶν γιά θέματα Πίστewς

Σχετικῶς μέ τό ἀνακύψαν ζήτημα τοῦ κύρους, τῆς ἰσχύος τῶν ἐπιτιμιῶν τά ὁποῖα ἐπιβάλλουν ἐναντίον Ὁρθοδόξων Κληρικῶν ἢ λαϊκῶν αἰρετίζοντες Ἐπίσκοποι ἢ ἄλλοι ἀνώτεροι Κληρικοί (αἰρετίζοντες, ὡς μή εἰσέτι ἐκκλησιαστικῶς καταδικασμένοι, ἀλλά κηρύσσοντες καί προωθοῦντες αἴρεση) σημειώνουμε τά ἑξῆς.

Ἡ ἐπιβολή ἐπιτιμίου (ποινῆς) κατά τοῦ Ὁρθοδόξου τοῦ ἀντιδρῶντος στήν αἴρεση ἐκ μέρους τοῦ αἰρετίζοντος προϊσταμένου του, συνήθως ἐνός Ἐπισκόπου (Μητροπολίτου, Ἀρχιεπισκόπου, Πατριάρχου), ἀκόμη καί ὅταν ἡ ὀρθόδοξη ἀντίδραση ἔχει τήν μορφή διακοπῆς κοινωνίας καί μνημονεύσεως τοῦ αἰρετίζοντος ἐκ μέρους τοῦ Ὁρθοδόξου, ἐπιβεβαιώνει καί τεκμηριώνει τήν αἰρετική ἰδιότητα τοῦ προϊσταμένου· ἡ ἐπιδιωκόμενη τιμωρία ἐπιβεβαιώνει οὐσιωδῶς τήν μομφή ἐπί αἰρέσει κατά τοῦ προϊσταμένου, βάσει τῆς ὁποίας ὁ Ὁρθόδοξος ὑφιστάμενος ἀντέστη στόν αἰρετίζοντα ἢ προέβη ἀκόμη καί σέ διακοπή κοινωνίας καί μνημονεύσεώς του (σέ ἰ. ἀποτείχιση, δηλαδή) – συμφώνως πρός τά προβλεπόμενα ἀπό τούς 31^ο Ἀποστολικό Κανόνα καί 15^ο τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου.

Ἡ παραπάνω ἐπιβεβαίωση συνίσταται στό ὅτι ὁ αἰρετίζων προϊστάμενος, ὁ ὁποῖος ἐπιβάλλει τήν ποινή κατά τοῦ Ὁρθοδόξου, **(α)** οὔτε προσκαλεῖ τόν ὑφιστάμενό του, ὁ ὁποῖος διαμαρτύρεται ἢ ἀποτειχίζεται γιά τήν αἴρεση, ὥστε νά διευκρινισθοῦν καί ἀποσαφηνισθοῦν οἱ ἐπίμαχες θεολογικές θέσεις τοῦ ἰδίου τοῦ προϊσταμένου (βάσει τοῦ 31^{ου} Ἀποστολικοῦ Κανόνος¹), **(β)** οὔτε ἀποκηρύσσει δημοσίως τήν αἴρεση γιά τήν ὁποία κατηγορήθηκε, ὥστε νά ἀποσείσει ἀφ' ἑαυτοῦ πᾶσα ὑπόνοια αἰρέσεως καί ἐπανορθώσει τήν ἀφορμή τοῦ σκανδαλισμοῦ, **(γ)** οὔτε ἐπαινεῖ τούς ἀντιδράσαντας κατά τῆς ἀναφανείσης αἰρέσεως, συμφώνως πρός τήν διακέλευση τοῦ 15^{ου} Κανόνος τῆς Πρωτοδευτέρας, ὅτι δηλαδή οἱ Ὁρθόδοξοι πρέπει νά τιμοῦν τούς ἀποτειχισθέντες Ὁρθοδόξους ὡς προξένους ἐνότητος καί ἀσφαλείας τῆς Ἐκκλησίας («τῆς πρεπούσης τιμῆς τοῖς ὀρθοδόξοις ἀξιοθήσονται» διότι «οὐ σχίσματι τήν ἔνωσιν τῆς Ἐκκλησίας κατέτεμον, ἀλλά σχισμάτων καί μερισμῶν τήν Ἐκκλησίαν ἐσπούδασαν ρύσασθαι»)· τέτοιος ἔπαινος φαίνεται καί στά γραπτά τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ὁ ὁποῖος ἐπήνεσε τήν καλή πρόθεση τῶν Μοναχῶν πού ἀποτειχίστηκαν ἀπό τόν πατέρα του Ἐπίσκοπο Γρηγόριο (ἐπί ὑποψία αἰρέσεως), μολοντί ἔψεξε τήν ταχύτητα καί ὑπερβολή τῆς ἀντιδράσεώς τους².

Ἡ ἐπιβληθεῖσα, ὅμως, ἀπό τόν αἰρετίζοντα προϊστάμενο ποινή ἐναντι τοῦ Ὁρθοδόξου ὑφισταμένου του, ἀντιδρῶντος ἀκόμη καί διά τῆς ἰ. ἀποτείχισεως, ἔχει κῦρος καί ἰσχύ μεταξύ

1. Ὅπως ὀρίζει ὁ ἰ. Κανών αὐτός γιά Κληρικούς οἱ ὁποῖοι διέκοψαν τήν κοινωνία πρός τόν Ἐπίσκοπό τους ὄχι γιά λόγους εὐσεβείας καί δικαιοσύνης, ὅτι πρέπει μέν νά καθαιροῦνται, ἀλλά: «[...] Ταῦτα δέ μετά μίαν καί δευτέραν καί τρίτην παράκλησιν τοῦ Ἐπισκόπου γινέσθω».

2. ΑΓ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΘΕΟΛΟΓΟΣ, Λόγος ΣΤ' (Εἰρηνικός Α', ἐπί τῇ ἐνώσει τῶν Μοναζόντων) 11, PG 35, 736A.B: «[...] οὐχ ὡς ἐχθρούς ἀπεστράφημεν, ἀλλ' ὡς ἀδελφούς περιεπτυσάμεθα μικρόν ὑπέρ κλήρου πατρικοῦ στασιάσαντος ἀδελφικῶς, ἀλλ' οὐ πονηρῶς· καί τῆς μέν ἔχθρας οὐκ ἐπήνεσαμεν, τοῦ ζήλου δέ ἀπεδεξάμεθα· κρείσσων γάρ ἐμπαθοῦς ὁμονοίας ἢ ὑπέρ εὐσεβείας διάστασις».

τῶν Ὁρθοδόξων; Ἐννοεῖται, βεβαίως, ὅτι οἰαδήποτε ποινή αἰρετικοῦ κληρικοῦ, ἤδη ἀποκεκομμένου ἀπό τό Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας (ἤδη καταδικασμένου), δέν ἔχει οὐδεμία ἰσχὺ ἔναντι τῶν Ὁρθοδόξων Κληρικῶν καί λαϊκῶν, ἀφοῦ ἡ κοινωνία πρὸς αὐτούς, ἀκόμη καί ὡς συμπροσευχή, τιμωρεῖται ἀπό τούς ἰ. Κανόνες (λ.χ. 10^ο Ἀποστολικό Κανόνα καί πολλούς ἄλλους), ἡ δέ μαρτυρία τῶν αἰρετικῶν στό ἐκκλησιαστικό δικαστήριο ἐναντίον Ὁρθοδόξων Κληρικῶν ἢ λαϊκῶν δέν γίνεται δεκτὴ (βάσει τῶν ἰ. Κανόνων 75^{οῦ} Ἀποστολικοῦ, 6^{οῦ} τῆς Β' Οἰκουμενικῆς καί 129^{οῦ} [ἦτοι 138^{οῦ}] τῆς Καρθαγένης).

Ἐν πρώτοις, εἶναι χαρακτηριστικός ὁ 3^ος ἰ. Κανὼν τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου (431 μ.Χ.), ὁ ὁποῖος προφυλάσσει τούς Ὁρθοδόξους ἀπό τίς ἐκκλησιαστικές ποινές (καί τὴν συναφῆ ἀπομόνωση) πού θά ἐπέβαλλαν οἱ αἰρετίζοντες ὀπαδοὶ τοῦ καταδικασθέντος ἀπὸ τὴν Γ' Οἰκουμενικῆ Σύνοδο Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως Νεστορίου· εἶναι χαρακτηριστικό τό ὅτι ὁ ἰ. Κανὼν κηρύσσει τό ἄκυρον (τὴν ἀκυρότητα) τόσο τῶν ποινῶν ὅσο καί ὁποιασδήποτε ἄλλης ἐκκλησιαστικῆς ἐνεργείας ὄχι μόνον ἐκείνων τῶν αἰρετίζόντων οἱ ὁποῖοι ἤδη «ἀπέστησαν» ἀπὸ τὴν Οἰκουμενικῆ Σύνοδο, ἀλλὰ καί ἐκείνων οἱ ὁποῖοι «ἀφίστανται» ἀπὸ αὐτὴν· συνεπῶς, ὁ Κανὼν ἔχει **καί** προληπτική ἰσχὺ ἔναντι τῶν μελλοντικῶν ἀποστατῶν τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου, χάριν ὧσων Ὁρθοδόξων ἐνδεχομένως θά ἐδιώκοντο ἀπὸ τούς αἰρετίζοντες, τυπικῶς προϊσταμένους των: *«Ἄν κάποιοι Κληρικοί, λοιπόν, ἀπὸ κάθε πόλη ἢ περιοχὴ, ἐπειδὴ φρονοῦν ὀρθά, ἐμποδίσθησαν ἀπὸ τὴν Ἱερωσύνη ἐκ μέρους τοῦ Νεστορίου καί ὧσων εἶναι μὲ αὐτόν, ἀποδώσαμε δικαιοσύνη, ὥστε καί αὐτοὶ νά λάβουν πάλι τὸν δικό τους [ἱερατικό] βαθμό. Καί γενικῶς προστάσσομεν οἱ Κληρικοί πού ἔχουν τό ἴδιο φρόνημα μὲ τὴν Ὁρθόδοξη καί Οἰκουμενικῆ Σύνοδο νά μὴ ὑπόκεινται καθόλου μὲ κανένα τρόπο στοὺς Ἐπισκόπους πού ἀποστάτησαν ἢ ἀποστατοῦν»*³.

Ἀπὸ τούς Ἁγίους Πατέρες ὁ Ἅγιος Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης, ὁ ὁποῖος συνιστᾷ σπουδαία θεολογικὴ «πηγὴ» ἐπιφανεστάτων θεολόγων Πατέρων, ὡς τοῦ Ὁσίου Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ καί τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, πολὺ χαρακτηριστικῶς στό ἔργο του *«Περὶ Ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας»* βεβαιώνει, ὅτι ὁ Θεὸς δέν πραγματοποιεῖ τίς κακῶς καί παρὰ τό θεῖον θέλημα γενόμενες προσευχές τοῦ Ἐπισκόπου, οὔτε ἐπικυρώνει τὰ παρομοίως ἄδικα, ἐξ ἐμπαθείας, ἐπιτίμια τοῦ Ἐπισκόπου: *«Μέ τὸν τρόπο αὐτό [πού προελέχθη] οἱ Ἱεράρχες ἔχουν καί τίς δυνάμεις τῶν ἀφορισμῶν, δηλαδή ὡς φανερωτές τῶν θείων δικαιωμάτων· ὄχι ἐπειδὴ, ἅς τό ποῦμε κατ' εὐφημισμὸν, ἡ πάνσοφη Θεαρχία [ὁ Θεός] ἀκολουθεῖ ὡς ὑπρέτρια στίς παράλογες ὀρμές τους, ἀλλὰ ἐπειδὴ αὐτοὶ ἀφορίζουν ἐπαξίως ἐκείνους πού ὁ Θεὸς ἔχει κρίνει, καθὼς τό τελεταρχικόν Πνεῦμα τούς ὑποκινεῖ [τούς Ἱεράρχες] προφητικῶς [...] Λοιπόν οἱ ἔνθεοι Ἱεράρχες ἔτσι πρέπει νά χρησιμοποιοῦν καί τούς ἀφορισμούς καί ὅλες τίς ἱεραρχικές δυνάμεις, ὅπως τυχόν τούς ὑποκινήσει ἡ τελετάρχης Θεαρχία [ὁ Θεός]· καί οἱ ὑπόλοιποι ἔτσι πρέπει νά δίδουν προσοχὴ στοὺς Ἱεράρχες, σέ ὅσα ἐνεργοῦν μὲ τὸν τρόπο τῆς Ἱεραρχίας, ὡς νά ἔχουν παρακινηθεῖ ἀπὸ τὸν Θεό· διότι λέγει “*

3. *«Εἰ δέ τινες τῶν ἐν ἐκάστη πόλει ἢ χώρᾳ κληρικῶν ὑπὸ Νεστορίου καί τῶν σὺν αὐτῷ ὄντων τῆς Ἱερωσύνης ἐκωλύθησαν διὰ τό ὀρθῶς φρονεῖν, ἐδικαιώσαμεν καί τούτους τὸν ἴδιον ἀπολαβεῖν βαθμόν. Κοινῶς δέ τούς τῆ ὀρθοδόξω καί οἰκουμενικῆ Συνόδω συμφρονοῦντας κληρικούς κελεύομεν τοῖς ἀποστατήσασιν ἢ ἀφισταμένοις Ἐπισκόποις μηδ' ὄλως ὑποκεῖσθαι κατὰ μηδένα τρόπον».*

“Οποῖος ἀθετεῖ ἐσᾶς, Ἐμέ ἀθετεῖ”»⁴. Κατά συνέπεια, οὔτε ὁ Θεός «ἐνεργοποιεῖ» τίς ἄδικες, ἐξ ἐμπαθείας, ἐνέργειες τῶν Ἐπισκόπων, οὔτε ὀφείλεται σέ αὐτές ὑπακοή· πόσο λοιπόν περισσότερο ἰσχύουν αὐτά, ὅταν ὑπάρχει θρασεῖα καί δημοσία, «γυμνῆ τῆ κεφαλῆ», παρέκκλιση τοῦ Ἐπισκόπου ἀπό τήν Ὁρθοδοξία, δηλαδή αἵρεση !

Τήν ἴδια ἀκριβῶς στάση υἱοθετεῖ ἐρμηνεύοντας τόν Ἅγιο Διονύσιο καί ὁ Ὅσιος Μάξιμος ὁ ὁμολογητής: «Σημείωσε ὅτι, ἐάν ὁ Ἱεράρχης ἀφορίσει ἀσχέτως πρὸς τόν σκοπὸ τοῦ Θεοῦ, δέν τόν ἀκολουθεῖ ἡ θεία ἀπόφαση· διότι αὐτὰ ὀφείλει [ὁ Ἱεράρχης] νά τά ἐφαρμόζει σύμφωνα μέ τήν θεϊκή κρίση καί ὄχι λόγῳ τοῦ δικοῦ του θελήματος»⁵.

Εἶναι χαρακτηριστική καί ἡ δημοφιλῆς ἐρμηνεία τήν ὁποῖαν παραθέτει συμπαθῶν ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας Θεόδωρος Βαλσαμών (τοῦ 12^{ου} αἰ.), ἐπιφανῆς καί ἔγκριτος κανονολόγος, μέ ἀφορμὴ τόν 29^ο (ἤτοι 37^ο) Κανόνα τῆς Καρθαγένης· ἡ ὁποῖα ἐρμηνεία ἐπισημαίνει ὅτι ὁ τιμωρούμενος ἀπὸ Ἐπίσκοπο Κληρικός ἢ λαϊκός ὀφείλει μὲν νά τηρεῖ τήν ποινὴ ἀκοινωνησίας (ἀφορισμό) πού τοῦ ἔχει ἐπιβληθεῖ μέχρι νά ἐκδικασθεῖ, ἀκόμη καί ἂν εἶναι ἡ ποινὴ ἄδικη· ἂν ὅμως ὁ ἀφορισμός δέν ἔχει ἐπιβληθεῖ γιὰ προβλεπόμενα ἀδικήματα, ἀλλὰ μόνον ὡς ἐκδίκηση ἀπὸ μέρους τοῦ παρανομοῦντος Ἐπισκόπου, τότε δέν πρέπει νά λαμβάνεται ὑπ’ ὄψιν. Ἄς προσεχθεῖ, ὅτι ἡ ἐρμηνευτικὴ αὐτὴ προσέγγιση κάνει λόγο γιὰ τόν κίνδυνο πού θά διέτρεχε ἡ δογματικὴ Πίστη, ἡ εὐσέβεια, ἐάν οἱ Ἐπίσκοποι ἀπέλαυαν τέτοιας ἐξουσίας καί ἀσυδοσίας:

«... ἂν μὲν ἔνεκα αἰτιῶν πού προβλέπονται ἀπὸ τά παραπάνω κεφάλαια ἀφορισθεῖ κάποιος κληρικός, ὀφείλει νά τηρήσει τόν ἀφορισμό, ὅπως καί ἂν ἐπιβλήθηκε, καί νά μὴ τόν καταφρονεῖ μέχρις ὅτου ἐξετασθεῖ ἡ αἰτία του. Ἄν ὅμως γιὰ ἄλλη αἰτία, καί χωρὶς συσχετισμὸ πρὸς τίς παραπάνω ἀναφερόμενες, ἀφορίσει ὁ Ἐπίσκοπος Κληρικό ἢ λαϊκό, διότι λ.χ. δέν ἐξεγείρεται ἐναντίον τοῦ πολιτικοῦ ἄρχοντος ἢ διότι δέν δίδει στὸν Ἐπίσκοπο κάποιο δικό του πρᾶγμα ἢ διότι δέν συμφωνεῖ μέ τό ἄδικο ἢ τολμηρὸ θέλημα τοῦ Ἐπισκόπου, τότε ὁ ἀφορισμένος μπορεῖ, χωρὶς κανένα κίνδυνο, νά περιφρονήσει τόν ἀφορισμό, καί μᾶλλον θά ἀφορισθεῖ ἐκεῖνος πού ἀφόρισε. Διότι, ἐάν ἀφ’ ἐνός ὁ Ἐπίσκοπος ἔχει τό δικαίωμα νά ἀφορίζει εὐκαίρως ἢ ἀκαίρως κληρικούς καί λαϊκούς καί ἀφ’ ἐτέρου οἱ ἀφοριζόμενοι ἔχουν τήν ὑποχρέωση νά φυλάττουν τόν ἀφορισμό, τότε οἱ Ἐπίσκοποι θά μεταβληθοῦν σέ τυράννους καί θά κατακυριεύσουν τά πάντα καί κανένας δέν θά τολμᾷ νά ἀντιλέγει σέ αὐτούς, ἀπὸ τόν φόβο τοῦ ἀφορισμοῦ. Ἴσως μάλιστα νά χορέψουν καί θριαμβευτικά αὐτοὶ ἐπάνω στήν [ἴδια τήν] εὐσέβεια, καί ἔτσι θά γίνουν οἱ ἱεροὶ Κανόνες αἰτία πολλῶν κακῶν,

4. ΑΓ. ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΗΣ, *Περὶ Ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας* 7, 3, 3 (Θεωρία), 7· PG 3, 564B.D: «Οὔτω καί τὰς ἀφοριστικὰς ἔχουσιν οἱ ἱεράρχαι δυνάμεις, ὡς ἐκφαντορικοὶ τῶν θείων δικαιωμάτων, οὐχ ὡς ταῖς αὐτῶν ἀλόγοις ὀρμαῖς τῆς πανσόφου θεαρχίας, εὐφῆμως εἰπεῖν, ὑπηρετικῶς ἐπομένης, ἀλλ’ ὡς αὐτῶν ὑποφητικῶς ὑποκινουῦντι τῷ τελεταρχικῷ Πνεύματι τοὺς κεκριμένους Θεῷ κατ’ ἀξίαν ἀφοριζόντων [...] Τοὺς μὲν οὖν ἐνθέους ἱεράρχας οὔτω καί τοῖς ἀφορισμοῖς καί πάσαις ταῖς ἱεραρχικαῖς δυνάμεσι χρηστέον, ὅπως ἂν ἡ τελετάρχης αὐτούς θεαρχία κινήσῃ· τοὺς δὲ ἄλλους οὔτω τοῖς ἱεράρχαις, ἐν οἷς ἂν δρῶσιν ἱεραρχικῶς, προσεκτέον, ὡς ὑπὸ Θεοῦ κεκινημένοις. “Ὁ ἀθετῶν γάρ ὑμᾶς”, φησὶν, “ἐμέ ἀθετεῖ”».

5. ΑΓ. ΜΑΞΙΜΟΣ ΟΜΟΛΟΓΗΤΗΣ, *Εἰς τό περὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας* 7, 7· PG 4, 181B: «Σημείωσαι ὅτι, ἐάν παρά τόν σκοπὸν τοῦ Θεοῦ ἀφορίσῃ ὁ ἱεράρχης, οὐχ ἔπεται αὐτῷ τό θεῖον κρῖμα· κατὰ γάρ θείαν κρίσιν καί οὐ διὰ θέλημα ἴδιον ταῦτα ὀφείλει ἐπιφέρειν» .

πρᾶγμα ἄτοπο. Πρόσεχε δέ καί τόν παρόντα Κανόνα {29^ο τῆς ἐν Καρθαγένῃ}, ὁ ὁποῖος λέγει, ὅτι τότε πρέπει νά τηρεῖται ὁ ἀφορισμός, ὅταν ἐπιβληθεῖ γιά ραθυμία, δηλαδή γιά ἀμάρτημα πού τό προβλέπουν καί τό τιμωροῦν οἱ Κανόνες»⁶.

Καί ἐνῶ αὐτά, λοιπόν, εἶναι φανερά γιά τίς λοιπές παρανομίες, ὅσες δέν σχετίζονται μέ τίς αἰρέσεις, ἀλλά μέ τίς ἐμπαθεῖς ἐνέργειες τῶν Ἐπισκόπων (κατά τόν Ἅγιο Διονύσιο, τόν Ὅσιο Μάξιμο καί τόν Βαλσαμῶνα), ἡ πρακτική τῶν Ἁγίων Πατέρων στόν ἀγῶνά τους κατά τῶν αἰρέσεων, βεβαιώνει, ὅτι θεωρεῖται δεδομένη ἡ ἀνυποληψία καί ἀνυπακοή τῶν Ὁρθοδόξων πρὸς τίς ἐναντίον τους ποινές τῶν αἰρετιζόντων ὑψηλῶν Κληρικῶν. Θά ἦταν ἀπλῶς ἀδιανόητη, προσκρούουσα στήν κοινή λογική, ἡ ἀπόδοση ἱεροκανονικῆς ἰσχύος καί ἡ ὑπακοή σέ ποινές τέτοιου εἴδους, οἱ ὁποῖες θά εἶχαν σκοπό νά κατασιγάσουν τίς ὀρθόδοξες ἀντιδράσεις καί νά ἀδρανοποιήσουν τούς Ὁρθοδόξους Κληρικούς, ὥστε νά ἐπικρατήσουν αἰρετικές σύνοδοι καί ἐπίσκοποι! Θά φαίνονταν οἱ ἰ. Κανόνες ὡς στηρίγματα τῆς αἰρετικῆς λαίλαπος, πρᾶγμα παράλογο.

Ἐξ ὅλων τῶν ἱστορικῶν παραδειγμάτων, ἐπί Μ. Ἀθανασίου, ἰ. Χρυσοστόμου καί ἄλλων Ὁρθοδόξων Πατέρων, ἐπιλέγουμε ὡς πολύ εὐγλωττο τό τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ ὅταν ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης Ἰωάννης Καλέκας, μετά τίς Α΄ καί Β΄ Ἡσυχαστικές Συνόδους (τοῦ θέρους τοῦ 1341) ἐστράφη κατά τῆς Ὁρθοδοξίας καί προσπάθησε νά μετριάσει τίς κατά τοῦ Βαρλααμισμού ἐντυπώσεις, στρεφόμενος καί κατά τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, τόν ὁποῖον ἀφόρισε, ἐξέδωσε «Πατριαρχικόν Γράμμα», στό ὁποῖο ἐπιτίθεται στόν Ἅγιο Γρηγόριο μεταξύ ἄλλων, διότι «ὁ μὲν ἀρχηγός καί προστάτης τῶν βλασφημιῶν Παλαμᾶς, ἀφοῦ ἐξ ἴσου κατακρίθηκε καί αὐτός καί ἡ ὀργάνωσή του (διότι οὔτε ὑποχώρησε στήν ἀντίδρασή του οὔτε μείωσε καθόλου τήν παράλογη φλυαρία του) κηρύσσεται ἀπόβλητος καί ἀπό τήν Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ καί ἀπό τήν Ἱερωσύνη [...] Γίνεται λοιπόν μέ τόν τρόπο αὐτό ἡ παύση καί ἀργία τους, μολονότι, χωρίς καθόλου νά ὑπολογίσουν τήν ἐπιτίμηση, προσκολλήθηκαν στήν Ἱερωσύνη, τελώντας μέ τόλμη τίς μυστικές Θυσίες ἐν κρυπτῶ»⁷. Ἡ περιφρόνηση τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου καί

6. Γ. ΡΑΛΛΗΣ – Μ. ΠΟΤΛΗΣ, *Οἱ θεῖοι καί ἱεροί Κανόνες*, τόμ. Γ΄, Ἀθήνησιν 1853, σελ. 380ἐξ.: «... ἐάν μὲν ἐξ αἰτιῶν δηλουμένων ἐν τοῖς διαληφθεῖσι κεφαλαίοις ἀφορισθῆ παρά ἐπισκόπου κληρικός ἢ λαϊκός, ὀφείλει φυλάττειν τόν ἀφορισμόν, κἂν ὅπως ἂν καί ἐπηνέχθη, καί μὴ καταφρονεῖν αὐτοῦ, μέχρις ἂν δοκιμασθῆ ἢ τούτου αἰτία· εἰ δέ διά τι ἕτερον ἀμετόχως οὕτως ἀφορίση ἐπίσκοπος λαϊκόν ἢ κληρικόν, τυχόν ὅτι οὐ στασιάζει κατά τοῦ οἰκείου πραίτορος, ὅτι οὐ δίδωσιν αὐτῶ πρᾶγμα τι οἰκεῖον, ἢ ὅτι οὐ συναινεῖ τῷ ἀδίκῳ ἢ τολμηρῶ τούτου θελήματι, ἀκινδύνως καταφρονήσει τοῦ ἀφορισμοῦ, καί μᾶλλον ὁ ἀφορίσας κολασθήσεται. Εἰ γάρ δοθῆ, εὐκαίρως ἢ ἀκαίρως, ἔχειν ἐπ’ ἀδείας τόν ἐπίσκοπον ἀφορίζειν λαϊκοὺς τε καί κληρικούς, καί ἔχειν πρὸς ἀνάγκης τούς ἀφοριζομένους φυλάττειν τόν ἀφορισμόν, κατατολμήσουσι τυραννίδος οἱ ἐπίσκοποι καί παντός πράγματος κατακυριεύσουσι καί οὐδεὶς ἔσται ὁ ἀντιπίπτων αὐτοῖς διά τόν φόβον τοῦ ἀφορισμοῦ· ἴσως δέ καί τῆς εὐσεβείας αὐτῆς κατορχήσονται, καί πολλῶν κακῶν παραίτιοι οἱ θεῖοι Κανόνες γενήσονται, ὅπερ ἄτοπον. Ὅρα γάρ μοι καί τόν παρόντα Κανόνα λέγοντα, τότε ὀφείλει τόν ἀφορισμόν φυλάττεσθαι, ὅταν διά ραθυμίαν ἐπενεχθῆ, ἡγουν δι’ ἀμάρτημα ἐπεγνωσμένον πάντως τοῖς Κανόσι». Ἡ μετάφραση τοῦ κειμένου ἀπό τό Ἀρχιμ. ΕΠΙΦ. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ, «Περί τινᾶ "ἀκανόνιστον" ἀφορισμόν», Ἄρθρα-Μελέται-Ἐπιστολαί, τόμ. Α΄, ἐν Ἀθήναις 1986, σελ. 163ἐξ.

7. ΙΩ. ΚΑΛΕΚΑΣ, *Πατριαρχικόν Γράμμα*, PG 150, 880D: «Ὁ δέ γε ἀρχηγός καί προστάτης τῶν βλασφημιῶν Παλαμᾶς, τὰ ἴσα καί αὐτός μετά τῆς ἐταιρείας αὐτοῦ καταψηφισθεῖς (οὔτε γάρ τῆς ἐνστάσεως ἐνεδίδου, οὔθ’ ὅπως οὖν καθυψίει τῆς ἀλόγου ἀδολεσχίας), ἐκκήρυκτος καί Ἐκκλησίας Θεοῦ καί Ἱερωσύνης γίνεται [...] Γίνεται μὲν οὕτως ἡ τούτων ἐπίσχεσις καί ἀργία, εἰ καί, μηδέν ἡγησάμενοι τήν ἐπιτίμησην, ἀντείχοντο τῆς Ἱερωσύνης, τολμηρῶς ἀναφέροντες τὰς μυστικὰς θυσίας ἐν ἀποκρύφῳ».

τῶν ὁμοφρόνων Ὁρθοδόξων κατὰ τῆς πατριαρχικῆς καθαιρέσεως καί τοῦ ἀφορισμοῦ, ἐπιβεβαιώνεται ἀπό τόν ἴδιο τόν Ἅγιο, ὁ ὁποῖος στήν «ἀναίρεση» πού συνέταξε κατὰ τοῦ πατριαρχικοῦ γράμματος τοῦ αἰρετίζοντος Πατριάρχου Ἰωάννου Καλέκα, σημειώνει: «Ἀλλά βέβαια ἐνῶ αὐτός [ὁ Καλέκας] προτιμᾷ νά κάνει ἔτσι λατρευτικές συνάξεις πού ὀδηγοῦν στήν ἀπώλεια, ἔπειτα ἐμᾶς, ἐπειδὴ μαζί του δέν θέλουμε νά κάνουμε συνάξεις ἢ νά συμμετέχουμε προσκαλούμενοι, μᾶς ὀνομάζει ξένους καί ἀλλοτρίους τῆς Ἐκκλησίας»⁸.

Καί μόνον ἀπό τά παραπάνω λίγα δείγματα τῆς κατὰ καιροῦ ἐκδηλωθείσης ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως περί τῶν ἐπιτιμιῶν πού ἐπιβάλλονται ἀπό αἰρετίζοντες, μή ὀρθοδόξως καταδικασμένους, Κληρικούς σέ ἄλλους Κληρικούς καί λαϊκούς, Ὁρθοδόξους, χάριν τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως, ἐπιτιμιῶν ἀδίκων, καθίσταται φανερό, ὅτι ὀρθοδόξως ἀντιμετωπίζονται τά ἐπιτίμια αὐτά ὡς παντελῶς ἀνυπόστατα.

Πρωτοπρεσβύτερος Θεόδωρος Ζήσης
Ὁμότιμος Καθηγητής Θεολογικῆς Σχολῆς Α.Π.Θ.

†ωρ. Θεόδωρος Ζήσης

Νοέμβριος 2021

8. ΑΓ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΛΑΜΑΣ, Ὅτι τό πατριαρχικόν κατ' αὐτοῦ γράμμα ψευδός ἐστίν αὐτόχρομα (ἤτοι Ἀναίρεσις Γράμματος Καλέκα), 31, ἐκδ. Χρήστου 2, 611· ΕΠΕ 3, 576: «Ἀλλά γάρ οὕτω συνάγειν αἰρούμενος εἰς ἀπώλειαν οὗτος, εἴθ' ἡμᾶς ὡς μή συνάγειν ἢ συνάγεσθαι μετ' αὐτοῦ βουλομένους, ξένους ὀνομάζει καί ἀλλοτρίους τῆς Ἐκκλησίας».

DESPRE EPITIMII PENTRU PROBLEME DE CREDINȚĂ

În legătură cu problematica ce a apărut cu privire la legitimitatea și puterea epitimiiilor (pedepselor) care sunt impuse împotriva clericilor ortodocși și laicilor de către episcopii care învață erezii și de către alți clerici de rang înalt (care învață erezia, ca unii ce nu sunt condamnați eclesiastic dar învață și răspândesc erezia) subliniem următoarele:

Impunerea unei pedepse ortodoxului care protestează împotriva ereziei din partea superiorului său care răspândește erezia, de obicei din partea unui episcop (mitropolit, arhiepiscop, patriarh) chiar dacă protestul ia forma întreruperii comuniunii și a pomenirii celui ce răspândește erezia din partea celui ce este ortodox, adeverește și demonstrează particularitatea eretică a superiorului. Persecuția sub formă de pedeapsă dovedește în esență protestul împotriva ereziei superiorului, pe baza căruia subordonatul ortodox, se opune celui care predică erezia sau recurge chiar și la întreruperea comuniunii și a pomenirii lui (adică la Sfânta Îngrădire), conform celor prevăzute de Canonul 31 Apostolic și de Canonul 15 al Sinodului I-II Constantinopol.

Această adevărire de mai sus este recomandată pentru că superiorul care învață o erezie și care impune o pedeapsă împotriva ortodoxului A) nici nu îl invită pe subordonatul său - care protestează sau se îngrădește din cauza ereziei - astfel încât să se lămurească și să se definească tezele teologice îndoielnice ale superiorului (în baza Canonului 31 Apostolic)¹, B) nici nu a mărturisit public împotriva ereziei de care a fost învinuit, astfel încât să se alunge orice bănuială cum că ar fi eretic de la el și să se îndrepte orice sminteală, C) nici nu îi laudă pe protestatarii împotriva ereziei aduse la lumină, în acord cu ceea ce aduce Canonul 15 I-II Constantinopol, adică ortodocșii trebuie să-i cinstească pe cei care au întrerupt pomenirea, ca cei care aduc unitatea și siguranța Bisericii, ("cinstei cuvenite Ortodocșilor să se învrednicească, (...), și nu au rupt prin schismă unitatea Bisericii, ci s-au silit să izbăvească Biserica de schisme și de dezbinări"), aceste laude au fost aduse și în scrierile Sfântului Grigorie Teologul, care a lăudat buna intenție a Monahilor care s-au îngrădit de tatăl său, episcopul Grigorie (pe care îl bănuiau de erezie) însă a condamnat graba și exagerarea protestului lor.²

Pedeapsa, însă, data de către superiorul care învață erezia împotriva subordonatului său, care protestează chiar prin sfânta îngrădire, are legitimitate și putere între ortodocși?

Se înțelege, desigur, că absolut orice pedeapsă dată de către un cleric eretic, tăiat din Trupul Bisericii (adică deja condamnat) nu are nici o putere împotriva clericilor ortodocși și a laicilor, pentru că și comuniunea cu el, chiar și împreună-rugăciunea, este pedepsită de Sfintele Canoane (spre exemplu Canonul 10 Apostolic și multe altele), și mărturia ereticului la tribunalul bisericesc împotriva Clericilor Ortodocși și a laicilor nu este primită (în baza Sfântului Canon 75 Apostolic, Sfântului Canon 6 de la Sinodul II Ecumenic, precum și 129 și 138 din Cartagina).

În primul rând este cunoscut Sfântul Canon 3 de la Sinodul al III-lea Ecumenic(431d. Hr) care apără pe Ortodocși de pedepse eclesiastice (legătura însingurării) pe care ar fi impus-o susținătorii (eretizanți)ai lui Nestorie, Arhiepiscopul Constantinopolului, condamnat de Sinodul al III-lea

¹După cum prevede acest Sfânt Canon cu privire la clericii care au întrerupt comuniunea cu episcopul lor nu pe motive de credință sau dreptate, aceștia trebuie să fie caterisiți, dar "(...) aceasta după prima și a doua și a treia rugămintă a Episcopului de a".

²Sf. Ioan Teologul, *Cuvântul al VI-lea (Eirnikos A, despre unitatea monahilor / celor ce pusnesc)*, 11 PG 35, 736A.B:«[...] οὐχὼς ἐχθροὺς ἀπεστράφημεν, ἀλλ' ὡς ἀδελφοὺς περιεπτυσάμεθα μικρόν ὑπέρκληρου πατρικοῦ στασιασάντος ἀδελφικῶς, ἀλλ' οὐ πονηρῶς· καὶ τῆς μὲν ἐχθρῶς οὐκ ἐπηνέσαμεν, τοῦ ζήλου δὲ ἀπεδεξάμεθα· κρείσσω νῆγάρεμπαθοῦς ὁμοιοίας ἢ ὑπέρευσεβείας διάστασις».

Ecumenic. Este de subliniat faptul ca acest Sfânt Canon predică nulitatea atât a pedepselor cât și a oricărei alte lucrări bisericești nu numai a ereticilor care deja au fost condamnați de Sinodul Ecumenic, dar și a celor care stau departe de Sinod. Prin urmare Canonul are și putere preventivă împotriva celor care se dezic de Sinodul Ecumenic, în eventualitatea faptului că Ortodocșii vor fi persecutați de către superiorii lor formali care ar învăța erezia: *”Iar dacă oarecare dintre clericii din fiecare cetate, ori sat au fost oprîți de la preoție de către Nestorie și de către cei împreună cu dânsul pentru că cugetă drept, am îndreptățit și pe aceștia să-și dobândească din nou treapta proprie. Iar în genere, poruncim ca acei clerici care cugetă deopotrivă cu sinodul ortodox și ecumenic să nu se supună nicidecum și în nici un chip episcopilor care s-au dezbinat, sau celor care se îndepărtează (ἀποστατήσασιν ἢ ἀφισταμένοις Ἐπισκόποις) sau cugetă altfel decât Sinodul”*³.

Dintre Sfinții Părinți, Sfântul Dionisie Areopagitul, care reprezintă un izvor teologic important, arătat între Părinții Teologi, ca Sfântul Maxim Mărturisitorul și Sfântul Grigorie Palama, în lucrarea sa „Despre Ierarhia Bisericească” foarte specific adeverește cum că Dumnezeu nu pune în aplicare rugăciunile rele și împotriva voii lui Dumnezeu a Episcopului, nici nu validează de asemenea nedreaptă, din răutate, pedeapsa dată de Episcop: *„În felul acesta, Ierarhii au și puterea de a afurisi, ca și arătători ai Sfintei Dreptăți. Nu pentru ca, să o spunem ca o lauda, Dumnezeu cel înțelept ar urma ca un slujitor al patimilor lor nebunești, ci pentru ca aceștia îi afurisesc cu dreptate, pe care Dumnezeu i-a judecat, așa cum Duhul Sfânt îi mișcă pe Ierarhi în mod profetic(...) Deci Ierarhii îndumnezeiți așa trebuie să folosească afurisirile și toate puterile ierarhice, mișcați fiind de Dumnezeu, și următorii așa trebuie să dea atenție Ierarhilor, la câte lucrează în duhul Ierarhiei, fiind mișcați de Dumnezeu. (...) Pentru că spune: ”Cine ascultă de voi pe Mine mă ascultă”*⁴. Prin urmare, nici Dumnezeu nu activează pedepsele nedrepte, din antipatie, nici nu este dator să asculte de ele. Cu atât mai mult Dumnezeu nu asculta și nu pune în aplicare pedepsele date de Episcopi, atunci când aceștia în mod public, cu capul descoperiți și cu obrăznicie face derogare de la Ortodoxie, adică erezii!

Aceeași poziție adoptă, interpretându-l pe Sfântul Dionisie, și Cuviosul Maxim Mărturisitorul: *„Să se ia aminte că dacă Ierarhul afurisește împotriva scopului lui Dumnezeu, nu este urmat de Sfânta Hotărâre, pentru ca acesta (Ierarhul) este îndatorat să o săvârșească în acord cu judecata dumnezeiască, iar nu după voia lui”*⁵.

Este importantă și interpretarea pe care o aduce Theodoros Balsamon, Patriarhul Antiohiei (în secolul al XII-lea) - cunoscut canonolog- în legătură cu Canonul 29 (sau 37) din Cartagina. Care interpretare, subliniază ca Preotul sau laicul care este pedepsit de Episcop trebuie să țină pedeapsa excomunicării (afurisirii) care i-a fost dată până când se va judeca acea cauză chiar dacă pedeapsa

³«Εἰδέτινες τῶν ἐν ἐκείνῃ πόλει ἢ χώρᾳ κληρικῶν ὑπὸ Νεστορίου καὶ τῶν σὺν αὐτῶν ὄντων τῆς Ἐρωσύνῃς ἐκωλύθησαν διά τὸ ὀρθῶς φρονεῖν, ἐδικαιώσαμεν καὶ τοὺς τὸν ἴδιον ἀπολαβεῖν βαθμόν. Κοινῶς δέ τοὺς τῆ ὀρθοδόξου καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου συμφρονοῦντας κληρικούς κελεύομεν τοῖς ἀποστατήσασιν ἢ ἀφισταμένοις Ἐπισκόποις μὴ δ’ ὅλως ὑποκεῖσθαι κατὰ μηδὲνα τρόπον».

⁴ Sf. Dionisie Areopagitul, Despre Ierarhia Bisericească 7, 3, 3 (Teoria), 7· PG 3, 564B.D: «Οὕτω καὶ τὰς ἀφοριστικὰς ἐχουσινοῖ ἱεράρχαι δυνάμεις, ὡς ἐκφαντορικοὶ τῶν θείων δικαιωμάτων, οὐχ ὡς ταῖς αὐτῶν ἀλόγοις ὀρμαῖς τῆς πανσόφου θειαρχίας, εὐφήμεως εἰπεῖν, ὑπηρετικῶς ἐπομένης, ἀλλ’ ὡς αὐτῶν ὑποφητικῶς ὑποκινουμένης τελεταρχικῶ Πνεύματι τοὺς κεκριμένους Θεῷ κατ’ ἀξίαν ἀφοριζόντων [...] Τοὺς μένουσιν ἐν θεοῦ ἱεράρχαι οὕτω καὶ τοῖς ἀφορισμοῖς καὶ πάσαις ταῖς ἱεραρχικαῖς δυνάμεισι χρῆστέον, ὅπως ἂν ἡ τελετάρχης αὐτοῦς θειαρχία κινήσῃ· τοὺς δὲ ἄλλου σοῦ τῶν τοῖς ἱεράρχαις, ἐνοῖς ἂν δρῶσιν ἱεραρχικῶς, προσεκτέον, ὡς ὑπὸ Θεοῦ κεινημένοι. “Ὁ ἀθετῶν γάρ μᾶς”, φησὶν, “ἐμέ ἀθετεῖ”».

⁵ Sf. Maxim Mărturisitorul, Despre Ierarhia Bisericească 7, 7· PG 4, 181B: «Σημεῖωσαι ὅτι, ἐάν παρὰ τὸν σκοπὸν τοῦ Θεοῦ ἀφορίσῃ ὁ ἱεράρχης, οὐχ ἔπεται αὐτῷ τὸ θεῖον κρῖμα· κατὰ γὰρ θείαν κρίσιν καὶ οὐ διά θέλημα ἴδιον ταῦτα ὀφείλει ἐπιφέρειν» .

este nedreaptă, dacă însă excomunicarea (afurisirea) nu a fost dată pentru nedreptăți prevăzute, ci pentru răzbunare din partea Episcopului călcător de lege, atunci excomunicarea nu trebuie luată în seamă. Să se ia în considerare faptul că această interpretare a Canonului are legătură cu punerea în pericol a credinței Dogmatice, a Bunei-Credințe, dacă Episcopii folosesc o astfel de putere și de pedepsire.

„ ...dacă cineva, așa cum este prevăzut din capitolele de mai sus, afurisește pe un cleric, clericul trebuie să respecte afurisirea, așa cum a fost dată, și să nu o respingă, până când va fi cercetată cauza afurisaniei. Însă, datorită altei cauze și fără legătură cu cele amintite mai sus, afurisește Episcopul un cleric sau laic, spre exemplu atunci când se ridică împotriva căpeteniilor politice sau pentru că nu îi dă Episcopului un lucru al său, sau pentru că nu este de acord cu nedreapta și cutezanta voință a Episcopului, atunci cel afurisit, poate, fără nici un pericol să ignore afurisirea, și mai degrabă va fi afurisit acela care a dat afurisirea. Pentru că, dacă Episcopul ar avea dreptul de a afurisi nedrept clerici și laici, și clericii și laicii ar fi obligați să respecte afurisania, atunci Episcopii s-ar transforma în tirani și ar stăpâni toate și nimeni nu ar avea curaj să le răspundă de frica afurisaniei. Poate, desigur, să joace și victorios aceștia chiar pe Ortodoxie, și așa Sfintele Canoane să ajungă cauza multor rele, lucru deplasat. Să se dea atenție și Canonului de față (29 Cartagina), care spune că trebuie respectată afurisirea atuncicând este dat pentru păcate, adică pentru păcate care sunt prevăzute și pedepsite de Canoane”.⁶

Și deși acestea, deci, sunt clare pentru celelalte infracțiuni, toate care nu se leagă de erezie, ci cu lucrările pătimase ale Episcopilor (după cum arată Sfântul Dionisie, Sfântul Maxim Mărturisitorul și Theodoros Balsamonas), **practica Sfinților Părinți în lupta lor împotriva ereziilor, adeverește cum că se consideră de la sine înțeles neascultarea și neluarea în atenție a Ortodocșilor asupra pedepselor (epitimiilor) date de clerici de rang înalt care învață erezia.** Ar fi fost cu totul de neînțeles, lovindu-se de bunul simț, acceptarea că având putere canonică și ascultarea către aceste feluri de pedepse, care ar fi avut ca scop să înceteze protestele ortodoxe și să facă inertă opoziția Clericilor Ortodocși, așa încât să se prevealeze sinoadele eretice și episcopii! Ar fi părut Sfintele Canoane ca sprijinitoare a nebuniei eretice, lucru irațional.

Din toate exemplele istorice, de pe timpul Marelui Athanasie, Ioan Hrisostom și a altor Părinți Ortodocși, alegem ca fiind bine-grăitor exemplul Sfântului Grigorie Palama. Atunci când Patriarhul Ecumenic Ioan Caleca, după primul și al doilea Sinod Isihast (în vara lui 1341) se întoarce împotriva ortodoxiei și a început să ia aminte la impresiile(n.n ereziile) lui Varlaam, întorcându-se și împotriva Sfântului Grigorie Palama, pe care îl afurisește, a emis Gramata Patriarhală, prin care îl defăimează pe Sfântul Grigorie Palama printre care și pentru că „*acest cap și apărător al blasfemiilor, Palama,*

⁶G. Rallis – M. Potlis, Dumnezeieștile și Sfintele Canoane, vol. III, , Αθήνησιν 1853, pg. 380έξ.: «... έάνμένέξ αίτιώνδηλουμένωνέντοίξδιαληφθεϊσί κεφαλαίοιξ άφορισθῆ παρά έπισκόπου κληρικός ἢ λαϊκός, όφείλειφυλάττειντόνάφορισμόν, κών όπωζάν και έπηνέχθη, και μή καταφρονείν αύτοϋ, μέχριξάνδοκιμασθῆῆ ή τούτου αίτία: είδέδιάτιέτερονάμετόχωζούτρωξάφορίση έπίσκοπος λαϊκόν ἢ κληρικόν, τυχόνότιούστασιάζει κατάτοϋοίκείου πραίτοροξ, ότιούδίδωσιν αύτῶ πρῶγμάτιοικέϊον, ἢ ότιούσυναινεϊ τῶάδίκω ἢ τολμηρῶτούτουθελήματι, άκινδύνωξ καταφρονήσειτοϋάφορισμοϋ, και μάλλον ό άφορίσασ κολασθήσεται. Εϊγάρδοθῆ, εύκαιρωξ ἢ άκαιρωξ, έχειν έπ' άδειασ τόν έπίσκοπον άφορίζειν λαϊκούστε και κληρικούξ, και έχειν πρόξανάγκηξτούξάφοριζομένουξφυλάττειντόνάφορισμόν, κατατολμήσουσιτυραννίδοξ οί έπίσκοποξ και παντόξ πράγματοξ κατακυριεύσουσι και ούδείξέξοται ό άντιπίπτων αύτοίξδιάτόνφόβον τοϋάφορισμοϋ· ίσωξδέ και τῆξεύσεβείασ αύτῆξ κατορχήσονται, και πολλών κακών παραίτιοιοίθεϊοξ Κανόνεξγενήσονται, όπεράτοπον. Όρα γάρμοξ και τόν παρόντα Κανόνα λέγοντα, τότεόφείλειντόνάφορισμόνφυλάττεσθαι, όταν διά ραθυμίαν έπενεχθῆῆ, ήγουνδι' άμάρτημα έπεγνώσμενον πάντωξτοίξ Κανόσι». Ή μετάφραση τοϋκειμένου από τόΑρχιμ. ΕΠΙΦ. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟξ, «Περίτινα "άκανόνιστον" άφορισμόν», Άρθρα-Μελέται-Επιστολαί, τόμ. Α', ένΑθήναιξ 1986, σελ. 163έξ

*după ce a fost condamnat, el și organizația lui, (pentru că nu a dat înapoi în protestul său, nici nu a micșorat) este anunțat dat afară și din Biserica lui Dumnezeu, și din preoție(...) Se face în felul acesta încetarea și suspendarea lor, doar că fără ca să ia în seama sub nici o formă această pedeapsă, s-au lipit de preoție, săvârșind cu îndrăzneală Jertfele Tainice în ascuns”.*⁷

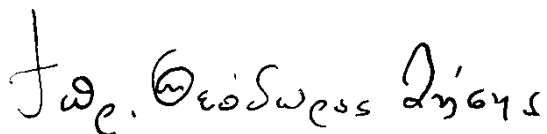
Sfidarea pe care a săvârșit-o Sfântul Grigorie Palama și cei ortodocșii împreună-cugetători cu el împotriva caterisirii patriarhale și a afurisirii, ne adeverește de la însuși Sfântul, care în recursul(apărarea) pe care l-a compus împotriva scrisorii patriarhale a **eretizantului (cel care răspândește o erezie fără a fi încă condamnat de Biserică ca eretic)** Patriarh Ioan Caleca, subliniază: „Dar desigur, deși acesta(Caleca) prefera să facă astfel sinaxe cultice care duc la pierzare, după aceea pe noi, pentru ca nu am vrut să facem împreună cu el sinaxe sau să participăm ca invitați, ne numește străini și dușmani ai Bisericii”.⁸

Și numai din puținele exemple de mai sus, din exprimarea conștiinței bisericești de-a lungul timpului despre pedepsele pe care le-au impus eretizării, necondamnați de Ortodocși Clerici, altor Clerici sau laici, Ortodocși, datorită Credinței Ortodoxe, pedepse nedrepte, se arată vădit cum că ortodocșii preîntâmpinau aceste pedepse ca fiind inexistente.

Protopresbiter Theodoros Zisis,

Profesor Emerit al Facultății de Teologie Ortodoxă din Salonic

Noiembrie 2021

Text tradus din greacă de Protopresbiter Matei Vulcănescu

⁷Ioan Caleca, *Scrisoare Patriarhală*, PG 150, 880D: «Ὁ δέ γε ἀρχηγός καί προστάτης τῶν βλασφημιῶν Παλαμᾶς, τάϊσα καί αὐτόσμετάτῆς ἐταιρείας αὐτοῦ καταψηφισθεῖς (οὔτε γάρ τῆς ἐνστάσεως ἐνεδίδου, οὔθ' ὅπως οὖν καθυφίει τῆς ἀλόγου ἀδολεσχίας), ἐκκήρυκτος καί Ἐκκλησίας Θεοῦ καί ἱερωσύνης γίνεται [...] Γίνεται μένου ὅπως ἢ τούτων ἐπίσχεις καί ἀργία, εἰ καί, μηδέ νήγησάμενοι τήν ἐπιτίμησιν, ἀντεῖχοντο τῆς ἱερωσύνης, τολμηρῶς ἀναφέροντες τάς μυστικάς θυσίας ἐν ἀποκρύφῳ».

⁸Sf. Grigorie Palama, Ὅτι τό πατριαρχικόν κατ' αὐτοῦ γράμμα ψευδός ἐστιν αὐτόχρημα (ἤτοι Ἀναίρεσις Γράμματος Καλέκα), 31, ἐκδ. Χρήστου 2, 611· ΕΠΕ 3, 576: «Ἀλλά γάρ οὕτως συνάγειν αἰρούμενοσ εἰς ἀπώλειαν οὗτος, εἴθ' ἡμᾶς ὡς μή συνάγειν ἢ συνάγεσθαι μετ' αὐτοῦ βουλομένους, ξένους ὀνομάζει καί ἄλλοτρίους τῆς Ἐκκλησίας».